REPUBLIKA E SHQIPËRISË
UNIVERSITETI I TIRANËS
FAKULTETI I HISTORISË DHE I FILOLOGJISË
DEPARTAMENTI I GJEOGRAFISË

PROGRAM

Drejtimi: **Bachelor Gjeografi**

Lënda: GJEOGRAFIA FIZIKE E PËRGJITHSHME

Pedagogu:	Prof. As. Dr. Jostina DHIMITRI
Ngarkesa:	5 ETCS (15 javë: 2 leksione dhe 2 seminar në javë)
Lloji i lëndës:	bazë
Programi i studimit:	Bachelor Gjeografi
Viti/semestri:	I/I

Shkurtesë: Displinë bazë synon t'u ofrojë studentëve njohuritë mbi gjeosistemin dhe dimensionin gjeohapësinor të sistemeve të Tokës: energjisë së tij, ajrit, ujit, klimës, tektonikës, tokëfomimit, shkëmbinjëve, dherave, bimëve, biomasës. Raporti njeri-Tokë është pjesë e gjeografisë fizike për të kuptuar lidhjen e planetit me banorët e tij. Studiohen ndërveprimet e atmosferës, hidrosferës, litosferës, biosferës dhe ligjësive të përgjithshme të gjeosistemit.

Temat e leksioneve:

1. Evolucioni i gjeografisë fizike. Raporti i saj me disiplinat e vecanta të gjeografisë fizike dhe gjeografisë humane. Objekti, detyrat dhe rëndësia e studimit të saj. Mjedisi gjeografik dhe shoqëria njerëzore.
2. Forma, përmasat, lëvizjet e Tokës rreth vehtes dhe rreth Diellit. Pasojat gjeografike të tyre. Morfologjia dhe morfostruktura planetare e sipërfaqes së Tokës.
3. Ndërtimi i brendshëm e vecoritë fizike të Tokës. Lëvizjet luhatëse të kores së Tokës.
4. Lëvizjet malformuese. Hipoteza e zhvendosjes së kontinenteve dhe e zgjerimit të Tokës. Roli i tyre në proceset e formimit të maleve, tërmeteve dhe vullkaneve. Tërmetet dhe pasojat e tyre në gjeosistem.
5. Vulkanet dhe roli i tyre në gjeosistem. Atmosfera dhe roli i saj në gjeosistem.
6. Rrezatimi diellor dhe efekti i saj në gjeosistem. Temperatura e ajrit. Faktorët që ndikojnë, shpërndarja në hapësirë dhe në kohë. Roli i saj në gjeositem. Bilanci termik.
7. Uji në atmosferë. Elemntët e lagështirës. Reshjet, llojet e tyre. Thatësira.
8. Dinamika e atmosferës,vecoritë e pergjithshme të shpërndarjes së presionit atmosferik në hapësirë dhe në kohë. Roli i pozicionit dhe i njollave diellore në shpërndarjen hapësinore dhe kohore të presionit

atmosferik në kohë. Masat ajrore, formimi dhe roli i tyre në kushtet e motit dhe të klimës në rruzullin tokësor. Frontet atmosferike.

9. Erërat. Faktorët që ndikojnë në elementet e erës. Roli i erës në komponentet e gjeosistemit. Shfrytëzimi i enegjisë së erës. Erërat lokale dhe efekti i tyre. Qarkullimi i përgjithshëm i atmosferës, musonet tropikale dhe jashtë tropikale. Efekti i tyre në komponentët e gjeosistemit dhe veprimtarinë ekonomike të shoqërisë humane.
10. Ciklonet jashtë tropikale dhe tropikale. Dallimet ndermjet tyre, shkaqet e formimit. Klima dhe faktorët që ndikojnë në fromimin e tyre.
11. Klasifikimi i klimave, zonaliteti horizontal dhe vertikal i saj. Ndryshimet dhe luhatjet e klimës. Efekti human në luhatjet e saj.
12. Hidrosfera, vecoritë e përgjithshme fiziko-kimike të ujërave të oqeaneve dhe deteve, dinamika e ujërave detare (maretë, valët, rrymat oqeanike, cunamet)
13. Hidrogjeografia kontinetale. Ujërat nëntokësore, vecoritë e tyre, burimet e tipet përkatëse. Shfrytëzimi nga shoqëria njerëzore. Liqenet, kënetat, orteqet, bora e përhershme dhe akullnajat. Efekti i tyre në shoqërinë njerëzore dhe shfrytëzimi i tyre në ditët e sotme.
14. Biosfera. Tokat si trup dinamik. Faktorët natyrorë që ndikojnë në to. Roli i njeriut në vecoritë e tokave. Bota bimore dhe shtazore. Faktorët që ndikojnë dhe raporti i ndersjelltë me shoqërinë njerëzore.
15. Ligjet e gjeosistemit, vlerat teorike dhe praktike të tyre. Shfrytëzimi i drejtë i ligjeve të gjeosistemit bazë për ruajtjen e ekuilibrit natyror dhe për zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik.

Forma e kontrollit dhe vlerësimit

- *Detyrim frekuentimi në*:	70% të seminareve
- *Testet*	20% e notës
- *Detyra e kursit*	20% e notës
- *Kontrolli përfundimtar:* provim me shkrim	60% e notës
- Gjithsej:	100%

Literatura e detyrueshme për studentin:

1. V. Trojani, *Gjeografia fizike e përgjithshme*, Pegi, Tiranë 2011.

2. V. Trojani, *Gjeografia fizike e përgjithshme, aplikime dhe ushtrime,* Pegi, Tiranë 2011.

Literatura plotësuese:

3. T.L. McKnight, Physical Geography, 1990.
4. A. Strahler et. Geografia Fizica, 1996.

5. Neri Riccardo, Il lavoro geografico, Firenze, Italy, 1997

6. Blij and Mullers, Physical geography, 1993.

7. R.W.Christopherson, G. H. Birkland, *Geosystems an introduction to physical geography*, England 2015.

8. Frederick K. Lutgens- Eduard Tarbuck, Atmosphere. 1998.